

BIJLAGE 1: Samenvatting onderzoeksrapporten 2007, 2008 en 2009

Onderzoek Ouders, scholen en diversiteit (korte samenvatting)

In november 2007 is het onderzoek ouders, scholen en diversiteit verschenen. Het onderzoek heeft betrekking op de periode 2005-2007 en werd uitgevoerd onder 500 basisscholen door het ITS in opdracht van het BOPO (Programmacommissie Beleidsgericht Onderzoek Primair Onderwijs). Doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van de ouderbetrokkenheid en participatie op scholen met verschillende aantallen achterstandssleerlingen. In het onderzoek is daarnaast gekeken welk beleid scholen voeren, welke middelen zij inzetten en activiteiten zij uitvoeren om ouders bij de school te betrekken.

Er bestaan verschillen in de mate van sociaal-etnische achterstand en milieu (hoger of lager opgeleide ouders). Scholen houden hiermee rekening bij het betrekken van de ouders bij de school. Op allochtone achterstandsscholen wordt meer dan bij niet-achterstandsscholen gebruik gemaakt van huisbezoeken, ouderkamer ed. om het persoonlijk contact met ouders te verbeteren. Daarnaast worden aparte bijeenkomsten voor vaders en moeders georganiseerd. Allochtone ouders worden in vergelijking tot autochtone ouders meer gestimuleerd om met hun kind te spelen en bibliotheken te bezoeken. Daarnaast wordt bij lager opgeleide (allochtone) ouders meer nadruk gelegd op het vergroten van de ondersteuning thuis en het verbeteren van de leerprestaties.

Schoolleiders zien ouders als partners en klanten. Echter, schoolleiders op scholen met achterstandssleerlingen zien ouders minder vaak als partner dan schoolleiders op scholen met weinig achterstandssleerlingen. Dit komt omdat ouders volgens hen niet altijd de vaardigheden hebben om op gelijkwaardig niveau te communiceren. Verder blijkt uit het onderzoek dat deze ouders zich niet altijd verantwoordelijk voelen om thuis een bijdrage te leveren aan de ontwikkelingskansen van hun kinderen.

Het onderzoek signaleert tevens een aantal knelpunten voor een succesvolle deelname van ouders aan schoolactiviteiten. Bij hoger opgeleide ouders is het grootste knelpunt dat ouders geen tijd hebben voor deelname aan activiteiten vanwege werk (80%). Bij allochtone lager opgeleide ouders is de slechte beheersing van het Nederlands het grootste probleem. Daarnaast hebben zij ook vaak onvoldoende inzicht in het onderwijs. Uit het onderzoek komt naar voren dat bijna alle schoolleiders de ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie op hun school als voldoende of goed school beoordelen.

Onderzoek Ouders en innovatief onderwijs (korte samenvatting)

Het Nederlandse basisonderwijs kent een groot aantal scholen die werken met innovatieve onderwijsconcepten. Het gaat in dit onderzoek om de traditionele vernieuwingsscholen, zoals Dalton, Montessori en Jenaplanscholen die zijn gestart met het zogenoemde 'nieuwe leren'. Bij het nieuwe leren gaat het om een mengeling van diverse aanpakken (adaptief onderwijs, coöperatief onderwijs en zelfstandig leren).

Op verzoek van de programmacommissie Beleidsgericht Onderzoek Primair Onderwijs (BOPO) is door het ITS de samenwerking tussen ouders en school en de uiteenlopende varianten van ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie in relatie tot onderwijsvernieuwend initiatieven in kaart gebracht. Er is daarbij een vergelijking gemaakt tussen scholen met het vernieuwde onderwijsconcept en de reguliere scholen. Ook is gekeken of hierbij sprake is van specifieke

oudergroepen, bijvoorbeeld voor wat betreft hun sociale afkomst en etnische herkomst.

Uit het onderzoek komt naar voren dat het initiatief voor de invoering van het nieuwe leer- en opvoedingsconcept lag bij de schoolleiding. Een ruime meerderheid van de schoolleiders geeft aan dat er geen signalen zijn ontvangen dat ouders problemen hebben met de invoering van het nieuwe concept. Voornaamste reden van invoering van een nieuw leerconcept is het verbeteren van de onderwijskwaliteit en het vergroten van welbevinden van leerlingen en personeel. Verder blijkt dat achterstandsscholen vaker het concept 'nieuw leren' doorgevoerd hebben binnen de schoolorganisatie dan niet-achterstandsscholen. Ook ervaart een meerderheid geen problemen bij het functioneren van het nieuwe concept. Wel komt uit het onderzoek naar voren dat ouders moeten wennen aan het nieuwe concept.

De helft van de scholen geeft aan dat na invoering van het nieuwe leerconcept de ouderbetrokkenheid is toegenomen, de andere helft constateert geen veranderingen. De toename geldt met name voor scholen met de concepten meervoudige intelligentie, natuurlijk leren, authentiek leren en levensecht leren. De mate waarin ouders betrokken zijn bij geïnstitutionaliseerde vormen van ouderparticipatie op de reguliere scholen en scholen met een nieuw onderwijsconcept komt grotendeels overeen. Alleen bij scholen met het nieuwe leerconcept assisteren gemiddeld meer ouders bij niet-geïnstitutionaliseerde vormen van ouderparticipatie (klussen en lezen in de school).

De mate van ouderbetrokkenheid is veelal groter wanneer schoolteams een duidelijke visie hebben ontwikkeld op de gewenste samenwerking met ouders en daar ook serieus werk van maken. Verder komt naar voren dat bij scholen, waar een nieuw onderwijsconcept is ingevoerd, de schoolteams hogere eisen stellen aan de ouderbetrokkenheid en dat vervolgens ook meer ouders participeren bij activiteiten op school. Over het algemeen geldt dat allochtone ouders met een lagere opleiding minder aanwezig zijn bij ouderactiviteiten. Ouders met een lagere opleiding scoren op alle ouderparticipatie activiteiten het laagst.

Ouders over hun positie in Passend onderwijs

Om richting te geven aan de invoering van Passend onderwijs is door Oberon (februari 2009) onderzoek gedaan naar de opvattingen van ouders over de rol, de positie en de verantwoordelijkheid van ouders binnen Passend onderwijs. Dit onderzoek richtte zich op zowel de individuele ouderondersteuning als de collectieve oudervertegenwoordiging. Enkele conclusies van dit onderzoek zijn al beschreven in de Tweede Voortgangsrapportage Passend onderwijs (Kamerstuk 31 487, nr 9). Dit onderzoek is u eerder dit jaar al door de gezamenlijke ouderorganisaties toegezonden.

Individuele ouderondersteuning wordt door bijna alle ouders belangrijk gevonden, met name als een kind problemen heeft op school, extra begeleiding nodig heeft of naar een andere school moet omdat deze school beter Passend onderwijs kan bieden. Belangrijk aandachtspunt binnen dit onderzoek "Ouders over hun positie in Passend Onderwijs" is dat ouders van leerlingen die extra zorg nodig hebben verschillende ondersteuningsvragen hebben. Op dit moment is de individuele ondersteuning op verschillende manieren geregeld. De plaats waar ouders ondersteuning zoeken, hangt af van de vraag die ze hebben. Er worden drie groepen ouders onderscheiden met verschillende behoeften aan ondersteuning en begeleiding. Een gedifferentieerde aanpak is dan ook noodzakelijk bij een goede begeleiding van individuele ouders.

Op collectief niveau is het van belang dat ouders in positie worden gebracht, zodat zij mee kunnen praten over de invulling van Passend onderwijs in hun regio. Zij hebben daarbij als belanghebbende een belangrijke taak in het bewaken van de kwaliteit van deze afspraken en de consequenties hiervan voor elk kind in de regio. Een goed functionerende collectieve belangenbehartiging van ouders is hiervoor cruciaal. Uit het onderzoek blijkt dat ouders het belangrijk vinden dat collectieve oudervertegenwoordiging niet vrijblijvend is. Er is behoefte aan wettelijke verankering van de taak en positie van een ouderplatform, met genoeg ruimte voor maatwerk in de regio. Daarbij vinden ouders het van belang dat een ouderplatform regionaal goed gepositioneerd is, ondersteund wordt en dat men goede afspraken maakt over taken en verantwoordelijkheden.